

Slikovito rečeno, vodič je glavni i odgovorni urednik planinarskog izleta. O njemu i njegovim sposobnostima uvelike ovisi ukupni uspjeh svakog izleta ili ture. Planinari koji sudjeluju na organiziranim planinarskim izletima u planinarskim društvima često nisu svjesni koliko je važna uloga vodiča, ali čim krene nešto po zlu znat će odmah u njemu prepoznati dežurnoga krivca. Upravo zato vrijedi reći nekoliko riječi o odlikama koje planinarskog vodiča čine dobrim i istaknuti važnost uloge vodiča za zdrav planinarski život u planinarskom društvu.

Prije svega, vodič mora imati sposobnost vođenja i organiziranja skupine ljudi. Prirodno se u svakoj organiziranoj skupini, bila ona planinarska ili ne, razvijaju odnosi i uloge među ljudima, pri čemu se u većim skupinama javlja problem da su one prevelike za spontanu samoorganizaciju. Baš zato, za funkcioniranje skupine potrebno je znati tko je »glavni«, a s druge strane, to što je netko »glavni« mora dolaziti što manje do izražaja. Unutar planinarske skupine, vodič je taj koji će neprimjetno nametnuti autoritet, naravno ne nametljivošću u izravnom smislu, već izgrađenom osobnošću, znanjem, vještinom snalaženja na terenu i ostalim sposobnostima te preuzeti inicijativu. Istodobno, što je vodič sposobniji, to će biti i veće povjerenje članova prema njemu. Vodič koji uživa puno povjerenje svoje grupe, koji članovima služi kao primjer, ni u najtežim situacijama neće biti iznevjeren.

Bit našeg odlaska u planinu nije samo uživanje u priro-

Planinarski vodič - glavni

di, već i druženje s planinarima. Izlet može biti i objektivno vrlo uspješan, skupina kompaktna, organiziranost izvrsna, ciljevi ostvareni, ali ako nema "ljudskog faktora" između vodiča i članova skupine, komunikacije čovjeka s čovjekom, ljudi će se sa izleta vratiti ili ravnodušni ili čak razočarani. Ima vodiča koji misle da je njihova uloga samo odvesti skupinu do cilja i nazad, zaboravljajući da su sudionici izleta ljudi kojima treba prijateljstva, brige i još koješta drugo ljudsko. Uloga vodiča zato je mnogo teža, jer nije svrha izleta jurnuti na vrh, napraviti nekoliko fotografija i brže bolje popeti se na drugi.

Prihvatanjem uloge »glavnog« urednika nekoga izleta, vodič automatski preuzima i dužnost »odgovornog«. U čemu se očituje odgovornost vodiča? On će svoje odluke donositi na temelju razboritog promišljanja i iskustva. Naravno, vodič treba posjedovati i određenu fleksibilnost odnosno prilagodljivost situaciji, ali se ne smije po cijenu fleksibilnosti planinarsko djelovanje prepustiti neorganiziranosti.

Od velike važnosti za dobrog vodiča je i svijest o vlastitim pogreškama i kvalitetama. Vodič koji se ne brine o vlastitim pogreškama ne može potisnuti svoje mane i razviti se u boljeg vodiča. Samo ako analizira svoje prijašnje postupke moći će predvidjeti i spriječiti da se slične pogreške ponavljaju. Općenito, mnogi ljudi griješe jer ne žele sebi priznati vlastite slabosti i pokušati se organizirati na nov način.

Nema toga planinara koji na izlet ne dolazi željan odmora i osobnog zadovoljstva. To je zajedničko svim planinarima. Pa ipak, ljudi koji se bave planinarstvom karakterno

su vrlo različiti. Ima ljudi s upravo zadivljujućim ljudskim kvalitetama, ali ima i ljudi sa nezdravim shvaćanjima, paničara, destruktivaca i vječnih nezadovoljnika. Mnogi planinari griješe precjenjujući ili podcjenjujući vlastite sposobnosti ili sposobnosti svojih prijatelja. Podcjenjivanje vlastitih posljedica nema težih posljedica, ali djeluje štetno na samopouzdanje i odlučnost, te isključuje postizanje većih uspjeha. Podcjenjivanje drugih je pak negativna pojava u čisto moralnom smislu, a iz nje redovito proizlazi precjenjivanje samoga sebe. Temeljni cilj svakoga vodiča je prirediti izletnicima ugodan izlet i zadovoljstvo, pa je glavna odlika dobrog vodiča sposobnost da ostvari taj cilj. U skladu s odgovornošću koju preuzima, vođa izleta ima pravo i dužnost savjetovati ili čak zabraniti polazak na izlet planinaru za kojega ocijeni da nije spreman za sudjelovanje na izletu. Dovoljan je samo vodičev osjećaj da netko neće moći proći cijelu trasu puta, da je nedovoljno opremljen ili da će naprosto stvarati probleme da bi mu imao pravo ograničiti ili zabraniti sudjelovanje na izletu ili usponu na vrh.

Jedna od najvažnijih vodičkih zadaća je stalna briga o broju prisutnih. To pogotovo dolazi do izražaja kod velikih skupina. Odmah na polasku vodič će utvrditi točan broj prisutnih i tijekom izleta odmah reagirati ako zamijeti da se taj broj smanji. Briga vodiča je, dakle, da putem izgubi ni jednog sudionika izleta, ali je isto tako i zadaća sudionika da ne »izgube« vodiča (iz vida). U cilju funkcioniranja skupine, sudionici se nikada ne smiju samostalno odvajati od vodiča bez njegovog dopuštenja.

Kretanje planinom nije jednostavno, ma koliko se to po-

provjeri kako se snalazi u povjerenoj mu ulozi. Glavni vodič ići će na čelu skupine i paziti na markacije i brinuti za tempo hoda skupine, a jedan njegov pomoćnik će stalno biti na kraju kolone i brinuti na one koji su zaostali u napredovanju. Ako postoji razlika u kondiciji i brzini hodanja, veliku skupinu dobro je razdvojiti na više manjih skupina, ali to treba činiti u dogovoru sa svim sudionicima na vrijeme - prije nego što se spontano kolona rastegne i raspadne.

Stalno usavršavanje glavni je preduvjet razvijanja u dobrog vodiča. Najviše se uči analiziranjem vlastitih pogrešaka, ali ne mora se baš do svih iskustava dolaziti metodom vlastite kože. Hrvatski planinarski savez organizira svake godine nekoliko tečaja za vodiče na kojima se razmjerno brzo može steći solidno znanje i vještine koje su potrebne za kvalitetno vođenje izleta. Osim toga, i nakon tečaja i ispita, dobar vodič stalno će razmjenjivati iskustva s ostalim vodičima, pa i sudionicima kako svojih, tako i »tuđih« izleta. Svatko ima svoju priču, svako pamti svoje najugodnije i najneugodnije iskustvo te rado prepričava duboko proživljene doživljaje iz svoje planinarske riznice iskustava. Jedna od tema razgovora na planinarskom izletu, u hodu ili uz logorsku vatru može biti najneugodnije planinarsko iskustvo, najopasniji trenutak, kako je tko savladao strah ili slično.

Bez planinarskih vodiča i njihovog entuzijazma planinarstvo bi izgubilo svoj osnovni smisao jer bi postalo bescilj-

i odgovorni krivac za sve

nekad možda činilo. Dovoljno je previdjeti jednu jedinu oznaku na drvetu da bismo se našli u neugodnoj situaciji. Najkritičnija mjesta za kretanje planinama su križanja. Naravno, na njima je važno odabrati put kojim ćemo dalje nastaviti put prema našem cilju, no vodič ne treba zaboraviti da su to ujedno i mjesta gdje brži dio skupine mora pričekati da stigne i ostatak kolone. Ne smije se dogoditi da brži dio kolone s vodičem ode dalje, a da zatim ostatak kolone dođe na križanje, ne znajući koji su put odabrali "brzi Gonzalesi" ispred njih.

Osim o sposobnostima, spremnosti i spretnosti sudionika i vodiča, uspjeh izleta uvelike ovisi o vremenskim prilikama, koje se nažalost ne mogu naručiti, ali se bar djelomično mogu predvidjeti. Ako uoči približavanje lošeg vremena vodič će za cijelu grupu odlučiti da izbjegne forsiranje i naći način kako se na odgovarajući način skloniti od nevremena, a usto omogućiti planinarima da ostvare zadovoljstvo.

Iskusni planinarski vodiči stalno su suočeni s potrebom da ocjenjuju karakter i sposobnosti sudionika svojih izleta, njihovo planinarsko iskustvo, pamćenje i snalazljivost. Pojedince koji su na taj način uočeni kao dobri i sposobni planinari, valja pokušati animirati da i sami postanu vodiči. Nažalost, veoma je teško nagovoriti nekoga da pokuša povesti jedan-dva-tri izleta i na temelju tog iskustva ocijeniti zaključke želi li se time baviti ili ne. Novome vodiču, odnosno onome tko je na putu da to postane, najprije valja prepuštati lakše zadatke. Primjerice, na nekom većem izletu glavni vodič odabrat će svoje pomoćnike; to je prilika da uključi i barem jednoga novog vodiča i ujedno

no i neorganizirano lutanje po planinama. Vodičima zato treba, nije pretjerano reći, pružiti zaštitu ravnu onoj što je imaju ugrožene životinjske ili biljne vrste. Jer, dopustimo li pojedincima da ih »načmu« omalovažavanjem, provociranjem, pariranjem, kašnjenjem, razbijanjem zajedništva i grupašenjem, tada doista nitko razuman neće poželjeti biti planinarskim vodičem. Ako je izlet vodiča uspio, ne zaboravite pohvaliti vodiča jer će na taj način biti potaknut da nastavi sa vođenjem izleta.

Na kraju, treba reći da je izniman osjećaj biti dijelom zaslužan za zadovoljstvo, za sreću i radost sudionika izleta. Dobar vodič u pripremu i vođenje izleta ulaže velik trud i tim više ima razloga za radost i ponos kada sve dobro funkcionira i kada njegova skupina zajedno proživljava radosne trenutke. Vođenje planinarskih izleta je neobično kreativna djelatnost, što svakoj kreativnoj osobi omogućava da ostvaruje svoje zamisli i na najbolji mogući način ih dijeli s drugima - na dobrobit planinarskog društva. Zadovoljstvo i čestitke sudionika na kraju izleta užičti su koji jačaju vodičevu samopouzdanje, položaj unutar društva koje vodi i ispunjavaju vodiča osobitim zadovoljstvom.

Zato ne zaboravite: na kraju izleta obavezno zahvalite vodiču na svemu što je učinio da izlet uspije jer on nije samo "glavni" i "odgovorni", nego i najzaslužniji za naše planinarsko zadovoljstvo na izletu.

Tekst i fotografija: **Alan Čaplar**, glavni i odgovorni urednik časopisa HPS-a "Hrvatski planinar"